

Aleg. 135.

Sprawozdanie

Komisji prawniczej w przedmiocie wniosku posła Dra Skalkowskiego względem zmiany ordynacyi wyborczej krajowej i powiatowej i ustawy o obszarach dworskich w tym kierunku, aby małe cząstki posiadłości dawniej tabularnej, nieopłacające pewnej minimalnej kwoty podatków bezpośrednich nie nadawały głosu wirylnego w kuryi gmin wiejskich przy wyborach do Sejmu i Rady powiatowej i zostały wcielone do związku gmin.

Wysoki Sejmie!

W czasie, w którym wydano ordynację wyborczą krajową i uchwalono ustawy o Reprezentacji powiatowej i obszarach dworskich, wolność dzielenia posiadłości tabularnych prawnie była ograniczoną. Ustawodawstwo przyznaje w ustawach dopiero wspomnianych właścicielom posiadłości tabularnych opłacających mniej niż 100 zł. rocznego podatku bezpośredniego, stanowisko uprzywilejowane — czyniło to na pewnej realnej podstawie; wiedziano wówczas dokładnie, ile było w kraju takich posiadłości, jaką miały objętość, i można było z góry obliczyć, jaki wpływ dotyczące postanowienie ustawy wyrzucić zdoła na ustrój polityczny i administracyjny kraju, zwłaszcza, gdy zmiana ówczesnych stosunków przez rozdrobnienie owych posiadłości tabularnych bez przyzwolenia rządu nastąpić nie mogła.

Gdy atoli ograniczenie wolności dzielenia posiadłości tabularnych w drodze ustawodawstwa uchylonem zostało, postać rzeczy zupełnie się zmieniła.

Wszelka podstawa do osądzenia wpływu głosów wirylnych w kuryi wiejskiej na wybory do Reprezentacji krajowej i powiatowej i do obliczenia wzajemnego stosunku głosów wirylnych i głosów wyborców z prawyborów wyszłych, znikła, a rozdrobnienie posiadłości tabularnych w kilku wypadkach już teraz przybrało takie rozmiary, że nasuwa się pytanie, czy istnieją jeszcze powody usprawiedliwiające przyznanie tak drobnym posiadłościom stanowiska uprzywilejowanego przy wyborach do Reprezentacji krajowej i powiatowej z kuryi wiejskiej; a jeżeli takich powodów nie ma, czy obecna liczba właścicieli drobnych posiadłości tabularnych jest już teraz lub będzie w najbliższej przyszłości tak

znaczną, że wywrzeć potrafi decydujący wpływ na wynik wyborów a zatem i na ustrój polityczny i administracyjny kraju; nareszcie, czy wpływ ten będzie szkodliwy lub nie? od rozwiązania tych pytań, zależeć będzie czy i w jakim kierunku ustawy obowiązujące zmienić należy.

Lecz rozwiązanie tych pytań wymaga obszernych badań, których komisya prawnicza jako taka dokonać nie mogła.

Brak tedy wszelkich materyałów nie pozwala przesądzać już dzisiaj tej sprawie przyjęciem wniosku posła dr. Skalkowskiego, uchwałą wys. Sejmu z dnia 8. b. m. komisji prawniczej przekazanego, ponieważ wniosek wychodzi z góry z założenia, że zmiana ustawodawstwa jest bezwzględnie potrzebną i wskazuje już kierunek w jakim zmianę tę przeprowadzić chce.

Tak daleko komisya iść nie mogła.

Nie zapoznaje ona, że zmieniony w skutek uchylecia ograniczeń wolności dzielenia posiadłości tabularnych stan rzeczy wymaga dokładnego i głębokiego badania skutków ztąd wynikłych lub wyniknąć mogących, i że czynniki ustawodawcze winne pilną uwagę swoją zwrócić ku temu przedmiotowi.

Lecz dopiero wynik tych badań okaże, czy i w jakim kierunku ustawodawstwo wkroczyć powinno.

Wprawdzie już teraz nie ulega wątpliwości, że szczupłe posiadłości tabularne opłacające n. p. 10 zł. lub mniej rocznego podatku nie są zdolne stanowić jednostkę administracyjną jaką tworzyć ma obszar dworski, lecz i w tym względzie nie można już teraz osądzić, czy takie posiadłości wcielić należy do gminy lub do innego obszaru dworskiego, gdyż kwestya ta łączy się ściśle z całym dotychczasowym ustrojem administracyjnym, który dotąd zasadniczo wyłącza posiadłości tabularne ze związku gminnego.

Dla tego komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu by zbadał, czyli i jaki wpływ wywarła lub w najbliższej przyszłości wywrzeć może zaprowadzona ustawą z dnia 1. Listopada 1868 Nr. 25 dz. u. k. nieograniczona wolność dzielenia posiadłości tabularnych na wybory do Reprezentacji krajowej i powiatowej z kurii wiejskiej i na ustrój obszarów dworskich jako jednostek administracyjnych ze względu na postanowienie §. 14 ord. wyb. kr. §. 8 ord. wyb. pow. i §. 1 ustawy o obszarach dworskich,— i na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył sprawozdanie, ewentualnie wnioski do zmiany dotychczasowych ustaw.“

Lwów d. 16. Października 1883 r.

Przewodniczący :
Zawadzki.

Sprawozdawca :
Fruchtman.